

Skúsenosti žiakov s legálnymi drogami

¹Silvia Záhumenská – ²Milan Kubiátko* – ¹Soňa Nagyová

¹Prírodovedecká fakulta UK, Katedra didaktiky prírodných vied, Mlynská dolina, 842 15 Bratislava 4

²Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity, Katedra biológie, Priemyselná 4, P.O. BOX 9, 918 43 Trnava; e-mail: mkubiátko@centrum.sk

*** komu má byť adresovaná korešpondencia**

Droga sa stala smutnou realitou dnešných dní. Pojem droga sa nespája len s dospelými, ale čím ďalej viac aj s mladými ľuďmi. Adolescenti siahajú po droge z dôvodu v snahe upútať pozornosť okolia, vyriešiť svoje aktuálne problémy, zintenzívniť pocit radosti, prípadne ich k drogám vedú iné okolnosti. Skutočnosť, že stále viac detí základných škôl siaha po drogách, či už legálnych alebo nelegálnych vyplýva z ich osobnostnej nezrelosti, nízkeho sebavedomia, nedostatočnej informovanosti, z nepochopenia okolia, z neschopnosti riešiť problémy.

Na vzniku drogových závislostí sa podieľa 5 základných faktorov: osobnosť, droga, prostredie, podnet, frekvencia. Najzávažnejším sa javí osobnosť. Pravidelní konzumenti majú k drogám pozitívny vzťah. Droga je pre nich ich najlepším priateľom tu sa do popredia dostávajú postoje osobnosti. Tie určujú jej prodrogové a protidrogové správanie (Balcarová, Tyrlik 1996).

Zaujímavo vyznieva aj skutočnosť, že religiozita výrazne neovplyvňuje postoj k drogám (Salbot 2004). Ale na postoj k drogám a následne k ich užívaniu majú silný vplyv rodinné predispozície. Hlavne chlapci si nevedia predstaviť zábavu bez alkoholu (Antoničová, Krajčová 1998).

V našom výskume sme si dali za cieľ zistiť skúsenosti a názory žiakov vybraných základných škôl na drogovú problematiku. Ako merný prostriedok bol použitý dotazník. Dotazník bol anonymný. Prieskum bol uskutočnený na dvoch základných školách. Jedna bola vidieckeho typu a druhá mestského typu. Účasť na prieskume bola dobrovoľná, vyplnenie nik zo žiakov neodmietol. Prieskumnú vzorku tvorilo 293 žiakov 5. až 9. ročníka.

Z nášho prieskumu sme zistili neinformovanosť žiakov o legálnych drogách. Žiaci 5. ročníka z vidieka, okrem spoločensky tolerovaných drog, ako sú alkohol, cigarety a tabak uvádzajú aj nelegálne drogy. Väčšiu neinformovanosť sme zistili u žiakov z mesta. Najviac nevedomostí preukázali žiaci 5. ročníka, ktorí k legálnym drogám okrem správnych odpovedí zaradili aj extázu, hašiš, heroín, kokaín a marihuanu. Niektorí žiaci uvádzali ako legálne drogy aj

čokoládu, prípadne riedidlo. Hlavným zdrojom informácií, ktoré súvisia s nebezpečenstvom užívania drog sú podľa žiakov médiá (televízia, internet, rádio) a rodičia.

Ďalšou položkou dotazníka sme sa pýtali žiakov, či už skúsili cigarety, alkohol alebo ani jednu z týchto dvoch legálnych drog. Môžeme skonštatovať, že žiaci oboch základných škôl, aj z mesta aj z vidieka mali skúsenosť s niektorou, prípadne s oboma spoločensky akceptovateľnými drogami. Cigarety boli v porovnaní s alkoholom, v odpovediach spomenuté menej často. Na základe odpovedí môžeme povedať, že žiaci z mestského prostredia prišli ku kontaktu s alkoholom alebo cigaretami v skoršom veku ako žiaci z vidieckeho prostredia. Zaujímavou otázkou bolo, prečo podľa žiakov druhého stupňa základných škôl siahajú po drogách mladí ľudia. Najčastejšie uvádzali kvôli zaradeniu mladého človeka do partie. V tom sa približne rovnakou mierou zhodovali aj študenti z mesta aj z vidieka. Druhou najčastejšie uvádzanou odpoveďou, bola u žiakov z dediny túžba po novom zážitku a u mestských žiakov za účelom vyriešenie vnútorných problémov. Už tu možno vidieť malý náznak toho, že v mestskom prostredí sú deti vystavení väčšiemu stresu, problémom, strachom zdôveriť sa. Preto majú viac problémov ako ich spolužiaci z vidieka. Tí majú možno menší problém zdôveriť sa so svojimi problémami rodičom, prípadne učiteľom.

Približne dve tretiny respondentov prišli po prvýkrát do kontaktu s alkoholom na rodinnej oslave. Zvyšok uviedol možnosti na diskotéke, v partii. Samozrejme vyskytli sa aj žiaci, ktorí ešte nemali skúsenosť s alkoholom. Na vidieku bolo najviac piatakov - 45 % zo všetkých žiakov tohto ročníka nemalo skúsenosť s alkoholom. Pri žiakoch z mestského prostredia sme zistili, najviac tých čo ešte nepožili alkohol bolo v šiestom ročníku (26 % zo všetkých šiestakov). Najviac skúseností s alkoholom v oboch sledovaných školách mali žiaci ôsmeho ročníka. Len približne 5 % ôsmakov ešte nechutnalo žiaden alkoholický nápoj. Je zarážajúce, že práce rodičia sú tí, ktorí ponúkli svojmu dieťaťu ako prvý alkohol, mnohokrát si asi v duchu myslia, že nič zlé nerobia. Rodičia si neuvedomujú, že práve v tomto období sa utvárajú základy pre životný štýl. Dieťa, ktorému bol alkohol ponúkaný zo strany príbuzných bude mať v budúcnosti menšie problémy sa nechať zlákať, ako to, ktorému bol alkohol odopieraný. Keď sme sa pýtali žiakov na vek, v ktorom požili alkohol, tak mestskí respondenti častejšie uvádzali vo veku menej ako 10 rokov. Môžeme teda konštatovať, že respondenti z mesta zažili prvý kontakt s alkoholom v nižšom v porovnaní s ich spolužiakmi z vidieka.

Jednou z ďalších otázok sme chceli zistiť, či žiaci základných škôl fajčia. Na škole v dedine sme mohli konštatovanie, že žiaci nefajčia, aplikovať len v 6. a 7. ročníku. Dôvody boli rôzne,

niektorí uvádzali chuť, iní kvôli partii, ďalší len tak. Porovnaním oboch základných škôl môžeme konštatovať, že žiaci z mestskej školy fajčia viac ako žiaci z dedinskej školy.

Ďalšou otázkou týkajúcou sa fajčenia sme sa pýtali, či žiaci majú kamarátov, ktorí fajčia. Na škole vo vidieckom prostredí počet kamarátov – fajčiarov stúpal s vekom. Čiže najmenej ich mali najmladší žiaci a najviac ich starší spolužiaci. Obdobná situácia bola aj v mestskej škole, kde žiaci 5. a 6. ročníka mali málo kamarátov fajčiarov, na rozdiel od ich starších spolužiakov. Pri zadaní tejto otázky sme vychádzali z domnienky, že dieťa vyskytujúce sa v spoločnosti kamarátov, ktorí fajčia skôr podľahne tomuto neduhu, než dieťa, ktoré nemá vo svojom okolí takýto negatívny vzor. Tento predpoklad sa v pomerne výraznej miere prejavil v škole v meste. V škole na vidieku sa tento predpoklad potvrdil u žiakov 8. a 9. ročníka.

Cieľom nášho príspevku bolo aspoň v malej načrtnúť skúsenosti žiakov základných škôl s legálnymi drogami. Z nášho prieskumu sme zistili, že žiaci majú skúsenosti s legálnymi drogami, taktiež poznajú aj množstvo nelegálnych drog. Naším výskumom môžeme potvrdiť výsledky iných autorov, ktorí sa zaoberali podobnou problematikou. Bieliková (2001) uvádza, že takmer 52 % respondentov druhého stupňa ZŠ na Slovensku fajčí a kontakt s alkoholom uviedlo až 70 % respondentov II. stupňa základných škôl. Pri sledovaní skúseností žiakov s alkoholom sa zistilo, že chlapci preferujú pivo a dievčatá víno a likéry.

Jedným z dôvodov, prečo žiaci siahajú po drogách (nielen legálnych) je nuda. Stálo by teda za zváženie, či žiakov nezaujať a neposkytnúť im miesta, kde by mohli realizovať svoje záujmy. Lebo od legálnych drog je len krôčik k užívaniu nelegálnych.

Použitá literatúra

- ANTONIČOVÁ, Irena, KRAJČOVÁ, Nadežda. Vzťah vysokoškolských študentov k alkoholu. In: *Zborník Quo vadis výchova...? IUVENTA*, 1998, s. 118 – 122.
- BALCAROVÁ, Marketa, TYRLÍK, Mojmír. Representace drogy u dlouhodobých uživatelů drog. *Československá psychologie*, 1996, roč. 40, č. 6, s. 502 – 511.
- BIELIKOVÁ, Marcela. Fajčenie a konzumácia alkoholu u žiakov základných škôl. *Mládež a spoločnosť*, 2001, roč. 7, č. 4, s. 16 - 29.
- SALBOT, Vladimír. Osobnosť vysokoškolákov a ich postoje k drogám. 2004. 9s. Dostupné na: www.pdf.umb.sk/2002/edit/psycho/imagess/Salb_2004a.doc